

ਐਤਵਾਰ, 18 ਫਰਵਰੀ, 2024

6 ਫੱਗਣ { ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 555
ਬਿਕਰਮੀ 2080

ਜਿਲਦ/VOL. : 72

ਅੰਕ/NO. : 259

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 18 FEBRUARY, 2024

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰਵਾਰ)	0181-5097305
ਕੰਪਿਊਟਰ ਰੂਮ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

YouTube nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

E-mail : nawanzamana@gmail.com

www.nawanzamana.in

ਸਫੇ 10+6=16

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ

ਦਾਖਲਾ ਮੁਹਿੰਮ

ਸੈਸ਼ਨ 2024-25

ਨਰਸਰੀ ਤੋਂ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਬਦਲ ਰਹੀ ਤਸਵੀਰ

- ਕੈਂਪਸ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਨਿਯੁਕਤ
- ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸਵੱਛਤਾ ਲਈ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ
- ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚੌਕੀਦਾਰ ਤੈਨਾਤ
- ਸਮਾਰਟ ਕਲਾਸਰੂਮ ਨਵੇਂ ਹਾਈ ਸਪੀਡ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਲੈਸ
- ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਕਰਵਾਈ

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਬੱਚੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਈਏ
ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਈਏ

ਦਾਖਲੇ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

1800 180 2139

www.epunjabschool.gov.in

ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ

ਐਤਵਾਰ, 18 ਫਰਵਰੀ, 2024

6 ਫੱਗਣ { ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 555
ਬਿਕਰਮੀ 2080

ਜਿਲਦ/VOL. : 72

ਅੰਕ/NO. : 259

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 18 FEBRUARY, 2024

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਗੋਪੀਕ੍ਰਮ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

You Tube nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

E-mail : nawan zamana@gmail.com

www.nawanzamana.in

ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਐੱਮ ਐੱਸ ਪੀ ਵਧਾਈ

ਹਿਮਾਚਲ : ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗਾਂ ਅਤੇ ਮੱਝ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐੱਮ ਐੱਸ ਪੀ) ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਗਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ 38 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 45 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਅਤੇ ਮੱਝ ਦਾ 38 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 55 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਪੋਧਾਧੜੀ 'ਚ 36 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ : ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਪੋਧਾਧੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ 36 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰੰਪ ਦੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਯੋਜਨਾ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਸਲ 'ਚ ਬਹੁਤ ਮਿਹਿਰਾਨੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀਆਂ ਟਰੰਪ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦ ਕਿ ਅਸਲ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟਰੰਪ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਨਿਊ ਯਾਰਕ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਫਤਰ 'ਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਸ਼ੀਆ ਟੀਮ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫਾਈਨਲ 'ਚ

ਆਲਮ (ਮਲੇਸ਼ੀਆ) : ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਾਰ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਜਾਪਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ 'ਚ 3-2 ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਿਖੇ ਏਸ਼ੀਆ ਟੀਮ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫਾਈਨਲ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਾ ਜੋਲੀ ਅਤੇ ਗਾਇਤਰੀ ਗੋਪੀਚੰਦ ਦੀ ਵਿਜ਼ਵ ਦੀ 23ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਡਬਲਜ਼ ਜਿੱਤਿਆ, ਵਿਜ਼ਵ ਦੀ 53ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਦੀ ਅਸਮਿਤਾ ਚਲੀਹਾ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਿਗਲ ਅਤੇ 17 ਸਾਲਾ ਅਨਮੋਲ ਖਰਬ ਨੇ ਫੈਸਲਾਗੁੰਨ ਸਿਗਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖਿਤਾਬੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਫਾਈਨਲ ਐਤਵਾਰ ਬਾਈਲੈਂਡ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਪੀ ਏ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚੇ

ਦਸੂਹਾ : ਹਾਜ਼ੀਪੁਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਕਸਬਾ ਘੋਗਰਾ ਨੇੜੇ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਦਸੂਹਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕਰਮਬੀਰ ਘੁਮਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੀ ਏ ਬੁਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਵੇਕ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਪੀ ਏ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਲਬਾਤ

ਮਿਊਨਿਖ : ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਬਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਟੈਨੀਤਕ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ ਜੈਸ਼ਕਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹਮਰੁਤਬਾ ਮੇਲਾਨੀਆ ਜੋਲੀ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਜਗਨੀ 'ਚ ਮਿਊਨਿਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਜੈਸ਼ਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ। ਆਲਮੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਰਥਕ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਜੋਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਜੈਸ਼ਕਰ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ-ਭਾਰਤ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਉੱਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੂਚਨਾ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਸਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲੰਬ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਾਰਡ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦਫਤਰ ਆ ਕੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇਦਵਾਰ ਅਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਨਵਿਆਉਣ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣ। **ਮਨੋਜਰ**

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ

ਫ਼ਸਿਆ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਟਰੰਪ ਸੁਣਿਆ, ਵੱਡਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਗਿਆ ਓਸ ਨੂੰ ਲੱਗ ਬੋਲੀ।
ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਕਈ ਸੁਣੇ ਨੇ ਓਸ ਉੱਪਰ, ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਪਿਆ ਸੁਣੀਂਦਾ ਜੱਗ ਬੋਲੀ।
ਤਿੰਨ ਕੁ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਵੀ ਹੋਈ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੋਰ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਉੱਤੇ ਪਈ ਝੰਗ ਬੋਲੀ।
ਫਿਰ ਵੀ ਚੋਣ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਫਿਰਦਾ, ਟਿੱਚ ਜਿਹੀ ਸਮਝਦਾ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਬੋਲੀ।
ਜਿੱਦਾਂ ਫ਼ਸਿਆ ਇਮਰਾਨ ਸੀ ਬਹੁਤ ਲੱਗਦਾ, ਪਰ ਲੋਕੀ ਉਹਦੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।
ਹਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਟਰੰਪ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਦਿੱਸਦੀ ਪਾਲ ਬੋਲੀ।
-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੀ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ : ਰਾਹੁਲ

ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਵੇਗਾ

ਵਾਰਾਨਸੀ : ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ‘ਭਾਰਤ ਜੋੜੋ ਨਿਆਏ ਯਾਤਰਾ’ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਹੀ ਸੱਚੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਯੂ ਪੀ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਇੱਕੱਠੇ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਨਫਰਤ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਸੱਚੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ—ਮੈਂ ਗੰਗਾ ਜੀ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਹੈ।
ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੋ ਭਰਾ ਹਨ, ਇਕ ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ

ਮੀਡੀਆ ਮੰਦੀ ਜੀ ਨੂੰ 24 ਘੰਟੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਐਡਵਰਟਾਈਜ਼ ਰਾਇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ

ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਹੁਲ ਨਾਓ ਦੇ ਮੁੱਠੇ ਨੂੰ ਸੋਂਦਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਖਰਚ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਹਨ।
ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਸੂਬਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈ ਰਾਇ ਤੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਜੀਪ ਵਿਚ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਰੋਡ ਸ਼ੋਅ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਪਨਾ ਦਲ (ਕਮੇਰਾਵਾਲੀ) ਦੀ ਆਗੂ ਪੁਲਕੀ ਪਟੇਲ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਰਥੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਭਿਲਾਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬਰੋਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।
ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਜਿੱਥੇ ਲੰਘੀ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਜਲ ਨਾਲ ਧੋਇਆ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਮਤਾ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੋਟ ਨਾਲ ਪਾਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਏ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੋਟ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ 62 ਵਿੱਚੋਂ 54 ਵਿਧਾਇਕ ਸਦਨ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮਤੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ

ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ 'ਤੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ 16 ਤੱਕ ਟਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਿਵਿਆ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ ਡੀ) ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਈ ਡੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮਨੀ ਲਾਭਗਿਰੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਸੋਮਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦਿਨ ਭਰ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਰਮੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 16 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਟਲੀ ਹੈ।

ਨਾਥ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੁਆਰੇ!

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਿਰਪਾ-ਅਰਾਈਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਮਲਨਾਥ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਬੰਦ ਨਗੁਲ ਨਾਥ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ।
ਕਮਲਨਾਥ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਡਿਫਟਰਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ 9 ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਲਨਾਥ ਨੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ—ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੁਆਰਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਿਤ ਕਰਾਂਗਾ। ਕਮਲਨਾਥ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨਗੁਲ ਨਾਥ ਡਿਫਟਰਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ। ਅਟਕਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਰਜਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਐੱਮ ਐੱਸ ਪੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇ : ਪੰਧਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐੱਮ ਐੱਸ ਪੀ) ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ।
ਪੰਧਰ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਚੋਬੇ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਧਰ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ— ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਲਬਾਤ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਪਟਨ, ਜਾਖੜ ਤੇ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ

ਪਟਿਆਲਾ : ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ-ਉੱਗਰਾਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਮੁਹਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਦਿਨ-ਦਿਨ ਦੇ ਧਰਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਪਰਚੀ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਦਿੱਤੇ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਉਗਰਾਹਾਂ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੱਕਰੀ ਕਲਾਂ ਦੇ ਦੱਸਿਆ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂਆਂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੇ ਅਬੋਹਰ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ

ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਚਲੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜਮਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

‘ਦੰਗਲ’ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫਿਲਮ ‘ਦੰਗਲ’ 'ਚ ਛੋਟੀ ਬੱਬੀਤਾ ਵੰਗਟਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੁਹਾਨੀ ਭਟਨਾਗਰ ਦਾ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੁਹਾਨੀ ਦਾ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਲੱਤ ਫਰੈਕਚਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।
ਸੁਹਾਨੀ ਨੇ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਲਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਾਣੀ ਭਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਏਮਜ਼ 'ਚ ਦਾਖਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਟੀ ਵੀ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ‘ਦੰਗਲ’ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰੇਕ ਲੈ

ਦੰਗਲ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ (ਸੱਜੇ) ਉਸ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸੁਹਾਨੀ ਨੇ ਕਈ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਕਰੇਗੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਫੜਿਆ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਦਿੱਲੀ ਸ਼ੁਕਰਮਾਰ) ਬੀ ਐੱਸ ਐੱਫ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਠਾਕੁਰਪੁਰ ਨੇੜੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।
ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਬੀ ਐੱਸ ਐੱਫ ਨੇ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਚੋਣ ਪਾਦਲੀਆਂ 'ਚ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ!

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹਾਲੀਆ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਰਿਗਿੰਗ ਕਰਨ 'ਚ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਚੌਠਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੜਬੜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਖੁਦ 'ਤੇ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਦਲੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਵਿਆਪੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਚੌਠਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ 70-80 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ—ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਗੜਬੜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਪਾਦਲੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲੰਬਸ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫੇ ਬਾਰੇ ਚੌਠਾ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ ਮਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਲਈ

ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਚੌਠਾ ਆਈ) ਨੇ ਅਗਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸੰਸਦ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ 'ਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਮ ਹਨ। ਪੀ ਟੀ ਆਈ ਨੇਤਾ ਬੋਇਸਟਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਸੇਠ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਮੁੱਖ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ 'ਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਮਿਤੀ 19, 20, 21 ਫਰਵਰੀ 2024, ਸਥਾਨ : ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ, ਗੰਗਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾੜਬਾਗੀ ਚੜਵੀਂ, ਜੇਠੇ (ਫਰੀਦਕੋਟ)
* 19 ਫਰਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:00 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਆਰੰਭ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ (ਸ਼ਹੀਦੀ ਮਾਰਚ) ਸਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
* 20 ਫਰਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੰਗਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਕਾਰ ਭੋਟਾ ਰਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।
* 21 ਫਰਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਜਾਏ ਗਏ ਪੰਡਾਲ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਥਾਵਾਚਕ, ਰਾਗੀ, ਵਾਡੀ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਜਥੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ। ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ, ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਗੀਆਂ।
ਆਓ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੀਏ।
ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਨ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਸਕੱਤਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਬਹਿਲ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾ ਸਰਸਪੁਰ ਤੇ ਲੋਧੀਪੁਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਾ ਤੋਹਫਾ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਧਾਰੀਵਾਲ, (ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਨਕ ਮਹਾਸਨ) - ਪੰਜਾਬ ਰੋਲਬ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗਮਨ ਬਹਿਲ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਰਸਪੁਰ ਅਤੇ ਲੋਧੀਪੁਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲਤ

ਤੋਹਫਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਸਰਸਪੁਰ ਵਿੱਚ 33.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗਮਨ ਬਹਿਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਹਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਟੇਡੀਅਮ ਪਿੰਡ ਸਰਸਪੁਰ ਤੇ ਲੋਧੀਪੁਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਿਛਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਹੂਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਨੌਜਵਾਨ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਗੇ।

ਡੀ ਏ ਓ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਲੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ (ਰਮੇਸ਼ ਬਰਮਾ)-ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਅੱਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਸੈਕੰ. ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਦਾਖਲਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਭਾਲਵਾਲੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਠੱਠਾ ਵਿਖਣ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦਾਖਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਬਚਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਹਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ

ਦੁਜ਼ੀਆ ਗਰਾਊਂਡ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀ ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਕਲ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਈ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (ਲੜਕੇ) ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਯਕੀਨੀਤ ਜਾ ਰਹੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਉਪਰੰਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਡੀ ਏ ਓ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਧਾਉਣੀ ਤਰੀਕ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਠੀਕ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਸੈਂਟਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨਰੇਸ਼ ਸੋਢੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਮੇਸ਼ ਅਵੱਸਥੀ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ

ਅੰਦਰ ਚਰ ਅਤੇ ਅਚਰ ਉਸੇ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੀ ਰਚਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਜੜ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਦੀ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੁਆਰਾ ਬਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਅਦੁੱਤ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹੀ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਬੁੱਝਾਇਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਜੈਸੀ ਕੋਈ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉੱਪਰ ਵੈਸਾ ਹੀ ਰੋਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਸੰਗਤ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਰੋਗ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਉਹ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ। ਇਸੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬ

ਤੋਂ ਸੁੱਝ ਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਦਾਚਾਰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੋਹਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਵੀਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮੁਖ ਵੀਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਵਨ ਕੁੰਦਰਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਅਨੀਤਾ ਵਸੀਆ, ਸਾਧਵੀ ਪਰਮਜੀਤ ਭਾਰਤੀ, ਸਾਧਵੀ ਰਮਨਦੀਪ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਸੀ ਐੱਚ ਸੀ ਸੁਰੱਖਿਅ 'ਚ ਇੱਕ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ, ਐੱਸ ਐੱਸ ਓ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹੈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਸੰਧੂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਚ ਵਾਧਾ

ਕੋਈ ਗੁੱਟ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੁਹੰਮਦ ਆਰ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉੱਪਰ ਸੀ ਐੱਚ ਸੀ 'ਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਇੱਕੱਠ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਗੰਢਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਗਹਿਰੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਅੰਬਾਵਤਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਨਠ ਤਨਠ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਬੱਬੋਕ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੋਚੋਕੋ ਨੇ ਹਲਕਾ ਖੇਮਕਰਨ 'ਚ ਵਿਧਾਇਕ

ਅਮਿੰਦਰ, (ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ)-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋ. (ਡਾ.) ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਮੌਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਫਸਰ ਐਸਸੀਏਐਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਨੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਰਜਨੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ (ਡਾ.) ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਮਿਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਮੋਹ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. (ਡਾ.)

20,000 ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਪਠਾਨਕੋਟ, (ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)-ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭੋਲਪੁਰ, ਬਿਆਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਠਾਨਕੋਟ ਨੂੰ 20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਸਿੰਘਲ ਸਕੌਲ, ਤਹਿਸੀਲ ਨਰੋਟ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਠਾਨਕੋਟ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਸ਼ਨ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਆਨਲਾਈਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ 5 ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇ ਬਦਲੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਣਾ ਨਰੋਟ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਐੱਸ ਐੱਚ ਓ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ 20-25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਰੌਜ਼ ਅਮਿੰਦਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਤੇ ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਬਿਲਾਵ ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 7-ਏ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਹੈ।

ਸਿੱਕੀ ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਲਿਆ ਜਾਇਜ਼ਾ

ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, (ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ) - ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 49 ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੀਟਿੰਗ ਮਿਲਜ਼ ਚ ਪਿਛਲੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਮਲਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਮੁੜਾਬ ਦੀ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਫੈਕਟਰੀ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਸੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਾਬਕਾ ਐਮ ਐਲ ਏ ਗਨਜੀਤ ਸਿੱਕੀ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਸਮੇਤ ਸੈਨੀ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਿੱਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਕਲੱਬ ਨੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਚਲਾਈ ਸਫ਼ਾਈ ਮੁਹਿੰਮ

ਨੌਬਰਿੰਗ ਮੱਝਾ ਸਿੰਘ, (ਸ਼ਤਨਮ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤੀ)-ਸੋਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਵੈਲਫੇਅਰ ਕਲੱਬ ਖੇਮਕਰਨ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡ ਗਰਾਊਂਡ 'ਚ ਸਫ਼ਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਸੋਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮਿਠਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਿਮਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖੀਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਕੂ, ਆਰ ਸੀ ਐੱਫ ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੋਂ ਹਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਨੀ, ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰੋਪਾਵਾ, ਮਨਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰਤਗਾਲ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਉ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਮ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲੱਬ ਮੈਂਬਰ, ਅਨਿਕੇਤ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਲੱਬ ਮੈਂਬਰ, ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਸਕਰਨ ਲਾਲੀ, ਸ਼ਿਮਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਹਿਲ ਨੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਬੱਸ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤੀ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, (ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਜਨਕ ਮਹਾਸਨ)- ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਸਕੀਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਰੋਲਬ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗਮਨ ਬਹਿਲ ਨੇ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਸੀ ਯੂ ਟੂ ਸ਼ਿਮਾਮ ਜੀ ਤੇ ਸਾਲਾਸ ਬਾਲਾਜੀ ਧਾਮ ਦੇ ਦਰਬਨਾਂ ਲਈ ਬੱਸ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕੀਤਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਬਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਥੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਦ ਚੌਹਾਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸੌਖ ਲਈ ਭੋਜਨ, ਸਥਾਨਕ ਯਾਤਰਾ, ਸਵਾਗਤ ਕਿੱਟ ਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ਬੱਸ ਯਾਤਰਾ ਰਾਹੀਂ 43

ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਕੰਟਰੋਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਜੂਨੀਅਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਦੀਨਾਨਗਰ, (ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ)-ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਕੰਟਰੋਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਜੂਨੀਅਰ ਰਜਿਸਟਰ ਨੰਬਰ 31 ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਂਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ਾਰਨਗਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਐਸ ਸੀ ਐਕਸ਼ਨ ਦਫਤਰ ਜਲਜੀਵਨ ਬਥਰੀ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬ੍ਰਾਂਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 23 ਜਨਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਐਕਸ਼ਨ ਦਫਤਰ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸ ਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੱਡੇ ਡੇਢੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ

ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਦੀ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਮੌਤ, ਬੱਚੀਆਂ ਗੰਗੀਰ ਜ਼ਖਮੀ

ਸਰਾਏ ਅਮਨਤ ਖਾਂ (ਮੱਥਾ ਮਨੌਜ)-ਝਬਾਲ ਤੋਂ ਅਟਾਰੀ ਫੰਡ 'ਤੇ ਮੌਤ ਗੰਗੀਵਿੰਡ ਨੇੜੇ ਹੋਏ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ-ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਜਿਵੜੀਆਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ, ਗੰਗੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪੰਡੋਰੀ ਗੋਲਾ ਨਾਲ ਹੀਰ ਹਾਂਡਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਭਗਤ ਜਲਨ ਦਾਸ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੌਤ ਗੰਗੀਵਿੰਡ ਨੇੜੇ ਆਈ 20 ਕਾਰ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕੌਰ ਗੰਗੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਢਾਠਾ ਸਰਾਏ ਅਮਨਤ ਖਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਅਜਨਾਨਾ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਫੰਡ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤਿਆ : ਚੈਨਪੁਰੀਆ

ਅਜਨਾਨਾ (ਸੁਖਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ) - ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੂਬਾ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਚੰਦ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਜਨਾਨਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਕੋਥਿਨਟ ਮੰਤਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੀ ਰਵਾਇਤੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਕਰੀਬ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੀ ਪਛੜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਜਨਾਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਬਾਨਦਾਰ ਤੇ ਮਾਮਣੇਮੰਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਕੇ ਅਜਨਾਨਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਿੱਤ ਲਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਔਸ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਓ ਪੀ ਰਾਣਾ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਔਸ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇੰਜੀ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿਟਾ. ਐਕਸੀਅਨ ਸਕੌਟਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ ਸੁਪੀਰੀਓਰਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਏ ਏ ਓ (ਰਿਟਾ.), ਸਵ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਅਫਸਰ (ਰਿਟਾ.), ਸਵ. ਹਰੇਸ਼ ਭਟਨੇ ਨਵੀਂ ਕੋਚ (ਰਿਟਾ.) ਮਹਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਇੱਕ ਦਿਨਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਪੁਰ ਹੀਰਾਂ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਚੰਨਣ ਰਾਮ, ਇੰਜੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਇੰਜੀਅਰ, ਹੋਸ ਰਾਜ ਕਮਟਮ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਧੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਐਨ ਆਰ ਆਈ, ਗੁਰਮੀਤ ਬੋਸ ਐਨ ਆਰ ਆਈ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬੋਸ, ਕਰਨ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਭਜਨ ਵਿਵਰੀ, ਮਨੀਸ਼ ਭਾਰਤੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਪ੍ਰਬੋਤਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਚੀਫ ਇੰਜੀਅਰ (ਰਿਟਾ.), ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚੀਫ ਇੰਜੀਅਰ (ਰਿਟਾ.), ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਸਰਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੇਸਰ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਸਿੰਘ, ਲਾਰੇਂਸ ਚੌਧਰੀ, ਇੰਜੀ ਜਗਦੀਪ ਬੱਬਣ, ਇੰਜੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਲਾ, ਪ੍ਰਬੋਤਮ ਅਹੀਰ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਡੀ ਐੱਸ ਏ, ਮੇਸਰ ਸਿੰਘ ਐਸ ਪੀ ਏਟਿੰਟੇਨੇਸ਼ਨਲ ਡਿਬਾਰੀ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਸ ਪੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਅਥਲੈਟਿਕ ਕੋਚ ਬਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਕੋਟ ਧਰਮ ਚੰਦ ਕਲਾਂ 'ਚ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੈਂਪ

ਸ ਰ ਏ ਅਮਨਤ ਖਾਂ (ਮੱਥਾ ਮਨੌਜ)-ਸਿਵਲ ਸਸਨ ਕਮਲਪਾਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਅਫਸਰ ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕੋਟ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਐਸ ਐਮ ਓ ਝਬਾਲ ਡਾ. ਰਾਜੂ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਲਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟੀਕਾਕਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਕੋਟ ਧਰਮ ਚੰਦ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੋਪ ਦੀ ਚੋਗਿਠਾ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਐਸ ਐਮ ਓ ਝਬਾਲ ਡਾ. ਰਾਜੂ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟੀਕਾਕਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 12 ਤੋਂ 17 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਸਲਾਮ ਏਗੇਂਟ, ਡੂੰਗੀਆਂ-ਡੂੰਗੀਆਂ, ਗਿੱਠੀਆਂ, ਫੋਟੋਗੀਆਂ, ਕੋਲਮਟਰਕਸਨ ਸਾਈਟਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਈ ਰਿਸਕ ਏਗੇਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਮਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਟੀਕੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਾਰਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਕੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 100 ਗੈਜੀਟੀ ਟੀਕਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੀਕਾਕਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪੀਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੋਲੀਓ, ਤੁਬਰਕੁਲ, ਗਲਪਟੂ, ਕਾਲੀ ਖੰਘ, ਟੈਟਨਸ, ਖਜਾਹ ਅਤੇ ਅੰਧਰਾਤਾ ਵਰਗੀਆਂ 11 ਗੰਗੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਵੈਕਸੀਨੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਏ ਟੀਮ : ਬੰਦੋਸ਼

ਅਜਨਾਨਾ (ਸੁਖਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ)- ਪੰਜਾਬ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੂਬਾਈ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬੁਲਾਰਾ ਜਸਕਰਣ ਬੰਦੋਸ਼ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੀ ਟੀਮ ਦੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁੰਮਰਾਹਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਖੁੱਟੇ ਇਲਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੱਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ। ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਪਹਿਲਾਂ ਲਏ ਗਏ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਅਦਾ ਪਿਲਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿਰਾਇਆ ਸੁਝੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਭੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਕੌਟਰ ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਖੜੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਐੱਮ ਐੱਸ ਪੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਫੋਰੀ ਤੌਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15 ਲੱਖ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਢੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ : ਡਾ. ਸੋਹਲ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ-ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹਿਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਲਕਾ ਤਰਨ ਤਰਨ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਵੱਲੋਂ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਲੜੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਢੰਡ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੱਚੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਟਲਾਕ ਟਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਨਤਰਨ 15 ਲੱਖ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਸੋਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਵਿੱਚ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨੂੰ ਠਾਕੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨੱਥ ਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ

ਸੀ ਪਰ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ.ਸੋਹਲ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਹੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਨੱਤਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਰਪੰਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ, ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਗਰੇਜ ਸਿੰਘ ਢੰਡ, ਮੈਂਬਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ ਜੈਦੀਪ ਕੌਰ, ਮੈਂਬਰ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਾਕ ਸੀਤੀ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਟੋਨੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੰਗਾ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਫੌਜ

ਧੁੱਪ ਛਾਂ ਦੇ ਖਤ

(ਨਾਵਲ) ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਪੰਨੇ-190, ਮੁੱਲ-300 ਰੁਪਏ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ, ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸੰਜੀਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਛਾਏ ਬਹੁਪਾਸਾਰੇ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਨੀ ਨੀਂਹ ਨਾਲ ਮੁਖਾਬਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਹਿਰੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2021 ਵਿੱਚ ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ 'ਮੈਲੀ ਮਿੱਟੀ' ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਕੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਭੰਡਾਲ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਨਾਵਲ 'ਧੁੱਪ ਛਾਂ ਦੇ ਖਤ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੱਧਵਰਗੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਨਿਮਨਵਰਗੀ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਸ਼ੀਅਤ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਨਾਵਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀ ਵਰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਚਮਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਖਮ ਚਿੰਤਨੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪਿੱਠਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਦ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਮਾਡਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ, ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ, ਇਤਿਹਾਸ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ 'ਬਰਬਾਦ' ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮਰਦਾਵੀ ਧੌਸ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਬਖਲਤ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਮਾਨਵੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜ ਕੇ ਇਕ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਟੈਰੇਟਰੀ ਵਾਂਗ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤ ਮਰਦਾਵੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹਰ ਵਸਤੂ ਵਰਤਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰੱਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ, ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਦਾਬੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰ, ਉਗਰ ਤੇ ਚਿੰਤਨੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਦਾ ਆਪਣਾ ਮੌਲਿਕ ਸਾਹਿਤ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਦਾ ਇਹ ਨਾਵਲ ਵੀ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਔਰਤ ਦੀ ਸਾਲਮ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਪਸਰੇ ਮਰਦਾਵੀ ਪਰਛਾਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕ੍ਰਿਟੀਕ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ/ਕਾਲਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਧਾਂਤਕੀ, ਮਰਦ ਔਰਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬੇਬੇ ਨਾਅਰੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਨਿੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਵੀ 'ਸੁਭ ਬੁਭ' ਵਿੱਚੋਂ ਔਰਤ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆਈ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਤਲਖ ਸਿੱਦਦਗੀ ਅਤੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਨਾਰੀ ਪਾਤਰ ਸਹਿਪਾਠੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਹਿਲੀਆਂ ਸ਼ਾਵਰ ਕੁਲਜੀਤ, ਦਿਵਿਆ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ

ਪੁਸਤਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰੀ ਤੱਕਣੀ ਦਾ ਗਲਪੀ ਮਾਡਲ

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਚਿਤਕਬਰੀ ਧੁੱਪ ਛਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਤ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਨਾਰੀ ਪਾਤਰ ਪਿੱਠਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸਬਰ ਤੇ ਜਬਰ ਨਾਲ ਪਥਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਔਰਤ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੇਖਕ ਨੇ ਘਰ, ਪਰਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੁੰਝ ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਮਾਨਵ ਸਿਰਜਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀ ਦੀ ਦੁਜੈਲੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਾਰੀ ਪੁਸ਼ੀਕਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਉਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਾਵਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਪੁੰਝ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪੁੰਝ ਹਿੱਦੀ ਦੇ ਕਈ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਲਦੇਵ ਵੈਦ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਇਕ ਨੌਕਰਾਣੀ ਕੀ ਭਾਇਰੀ' ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੱਧਵਰਗੀ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਆਪਣੀ ਭਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਵਾਂਗ ਉਕਤ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨੌਕਰਾਣੀ ਪਾਤਰ ਵੱਲੋਂ ਮੱਧਵਰਗੀ ਮਾਲਕ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਕੋਣ ਦੀ ਤੱਕਣੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਸਹਿਜ ਦਿਸਦੇ ਜੀਵਨ ਪਿਛਲੀ ਬੇਤਰਤੀਬੀ ਅਤੇ ਅਸਹਿਜਤਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਉਦਘਾਟਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭੰਡਾਲ ਦਾ ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੁਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰੀ ਤੱਕਣੀ ਦਾ ਇਕ ਗਲਪੀ ਮਾਡਲ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਤਹਿਤ ਮੱਧਵਰਗੀ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਲਜੀਤ, ਦਿਵਿਆ ਅਤੇ ਪਿੱਠਰੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਰਦਾਵੀ ਧਮਕ ਨਾਲ ਟੱਟਦੇ ਹਨ, ਸਨਾਤਨੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਦਾਵੀ ਦਾਬੇ ਵਿੱਚ ਘੁਟਣ ਭਰਿਆ ਅਪੰਗ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ 'ਸੁੱਧ ਕਵਿਤਾ' ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨੀਰਸ ਵਾਰਤਕ ਵਰਗੇ ਪਲ ਮਾਨਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਕੁਲਜੀਤ, ਦਿਵਿਆ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਔਰਤ ਦੇ ਬਚਪਨ, ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਅਯੋਭ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਲ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚਲੇ ਪਿੱਠਰੀ ਚਮਨ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਰੀ ਪਾਤਰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਦੇ ਕਈ ਤਰੱਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਲਜੀਤ ਤੇ ਦਿਵਿਆ ਮਰਦਾਵੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵੱਲੋਂ ਤਮਾਸ਼ਾ 'ਨਾਰਾਇਣ' ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਸਕੂਨ ਤਲਾਸ਼ਦੀਆਂ ਭਟਕਦੀਆਂ

ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਡਾ. ਜੇ ਬੀ ਸੇਖੋਂ

ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਬੋਧ ਦਾ ਸੰਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਘੁਟਣ ਵਿੱਚ ਕਤਰਾ-ਕਤਰਾ ਖੁਰਦੀ ਨਾਰੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਾਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਪਾਸਾਰ ਨਿਮਨਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਪੀ ਕੁਲਜੀਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਰਿਆ ਕੱਚੇ ਵਾਂਸੋਂ ਰੋਲਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਘਸਮੇਲੇ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਯਥਾਯੋਗ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਮਰਦਾਵੀ ਦਾਬੇ ਹੇਠਾਂ ਸਹਿਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਦੀ ਅੰਦਰ ਲੁਕੀ ਮਰਦਾਵੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਦੀ ਪਾਤਰ ਜੈਭਰ ਲੋਸ ਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਪਾਤਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਿੱਠਰੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਾਉਮਰ ਚਮਨ ਹੇਠਾਂ ਇਸ ਸੱਤਾ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਲਜੀਤ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਪਿੰਡ ਉਸ ਲਈ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸ਼ਰਨਗਾਹ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਪਰਤ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਖੋਖਲੀ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਰਦਾਵੀ ਧੌਸ ਵਿੱਚ ਸਾਧ ਲੈਣ ਦੀ ਕਲਾ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ। ਦਮਿਤ ਮਾਰੇਲ ਵਿੱਚੋਂ

ਨਿਕਲ ਕੇ ਕੁਲਜੀਤ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਦੋਹੀ ਸ਼ਖ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੋਬਰ ਭਾਰਤੀ ਨੇਟਾਂ ਅਖੌਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਨੀ ਸੂਝ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀਪਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਦਲੀ ਤੇ ਮੇਲਬੰਧੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਿਸਦੇ ਤੇ ਲੁਕਵੇਂ ਪਾਸਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾ ਕੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਲਜੀਤ ਦੀ ਬੇਛਾਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿਹਾੜੀ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ ਔਰਤ ਮਰਦ ਭੇਦਭਾਵ, ਗਰੀਬੀ, ਨਿਮਨ ਵਿਚਾਰਨੀ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਖ਼ਤ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਕੁਲਜੀਤ ਰਿਸ਼ਤਾ-ਨਾਤਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚਲੀ ਮਰਦਾਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋ ਕੇ ਇਕੱਲੇਪਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸਕੂਨ ਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਅਹਿਲਾਸ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਖ਼ਤੋਂ ਕਿਤਾਬਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਪਾਸਾਰ ਨਾਰੀ ਪਾਤਰ ਦਿਵਿਆ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਦੇ ਉਚਾਰ ਬਿੰਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਵਿਆ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਸਨਾਤਨੀ ਹਿੰਦੂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲੇਖਕ 'ਵਿਧਵਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ' ਵਾਲੇ ਖੇਡਦਾਰ ਮੋਟਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾਖ਼ਾਮੂਲਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਵਿਆ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਸ ਚਾਲਕ ਹਰਿਦਰ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰ ਬੈਠਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਿਆਹ ਉਪਰੰਤ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਦਰ ਪੁੰਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਤੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਰਦਾਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਕੂਨ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਹੋ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪਾਤਰ ਨੇਹਾ ਮੱਧਵਰਗੀ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਸਨਾਤਨੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਚਮਨ ਕੱਢਿਤ, ਬੇਛਾਣਾ ਅਤੇ ਅਜਨਬੀ ਬੋਧ ਭਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਦੇਵੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸਰਸਵਤੀ (ਨੇਹਾ) ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕੈਂਦ ਵਿੱਚ ਪੁੰਜ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ

ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਦੇ ਘਰ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨੇਹਾ ਕੋਟੜ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਸਹੁਰਾ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੋਬਰ ਭਾਰਤੀ ਨੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੀਮਤਾਂ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਨੇਹਾ ਪਾਤਰ ਕੋਲ ਮਰਦਾਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇੱਠਾਸ ਤੋਂ ਆਤਮਗਤਾ ਕਰਨ, ਸਮਝਣ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗੰਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਤੋਂ ਕਿਤਾਬਤ ਦੀ ਇਕ ਲੜੀ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਵੀ ਦਾਖ਼ਤਪੱਥੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਮਨਮੂਲਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਨੇਹਾ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪਰਵਾਰ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸ਼ਾਖ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਨਾਤਨੀ ਵਿਚਾਰ ਪੱਧਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਕਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀ ਵਰਗ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਤਬਕਿਆਂ ਨੂੰ 'ਗੈਰ' ਹੋਣ ਦੇ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਦੇਖਣ/ਮਸਲਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਲਤਾਵਾਦੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਇਕਹਿਰੀ ਰੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰੰਗਣ ਅਤੇ ਭਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਪਰਵੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀ ਨੇਹਾ ਦੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨਬਖ਼ਸ਼ੀ ਘਰ, ਸਿਆਸਤ, ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਮੁਲਾਂਕਣੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਭਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਰੇਲ ਵਿੱਚ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਇਸ 'ਘਰ' ਰੂਪੀ ਪੁੰਝਗਸ਼ਾਫ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਗੁਲਾਦਮੀਆਂ ਲੱਭਣ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਨਾਰੀ ਪਾਤਰਾਂ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੁੱਕ ਮੁਹੱਬਤੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹਨ, ਪਰ ਖ਼ਤੋਂ ਕਿਤਾਬਤ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ, ਈਰਖਾ, ਮਰਿਆਦਾ, ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲੀ ਪਿੱਠਰੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਬੋਧ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਕੋਲ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਵਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤਰਤਮਾਜ ਮੋਟਾਰ ਹਨ। ਇਕ-ਇਕ ਪਾਤਰ ਦੀ ਮਨਬਖ਼ਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਾਵਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਵਲ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਕਲਾਤਮਿਕ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭੰਡਾਲ ਨੂੰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਹਰਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਅ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਸੁਚਨਮੁਖੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਰਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਿਬੰਧਵਾਦ ਵਾਲੇ ਤਰਦੇ-ਤਰਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਦਿੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਚਨਾ ਅੰਦਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਠਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀਆਂ ਵਿਲਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਬਹੁਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਲਬੀਨ

ਅਮਰੀਕ ਡੋਗਰਾ ਸਫ਼ੇ : 96, ਮੁੱਲ : 100 ਰੁਪਏ 5ਆਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ

ਅਮਰੀਕ ਡੋਗਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁਸਾਇਰੇ, ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਤਰਲ ਮਾਰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖੋਗੇ। ਕਦੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਜਾਗੀਰ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਿਲਦਾ। ਅੱਜ ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਤਾਂ ਘੱਟ-ਘੱਟ 10 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਬੜੇ ਠਹਿਰਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਜ਼ਲਗੋ ਹੈ। ਉਹ ਜਿੰਨੇ ਠਹੁੰਮੇ ਨਾਲ ਗਜ਼ਲ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਓਨੇ ਹੀ ਠਹੁੰਮੇ ਨਾਲ ਆਪ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਲਬੀਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਗਲਵੀਨ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ੇਅਰ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ— ਜਿਵੇਂ ਗੁਲਬੀਨ ਵਿਚ ਤਕਿਆ, ਅਸੇਖਾਂ ਨਕਸ਼ ਦਿਸਦੇ ਨੇ। ਅਸੇਖਾਂ ਰੰਗ ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਅਸੇਖਾਂ ਅਰਸ ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਇਵੇਂ ਅਮਰੀਕ ਦੇ ਸਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬੁੱਲ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਤਾਈਂ, ਹਰੰਸ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਲੁਕਿਆ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਲੁਕਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਦਾ ਬੜੇ ਸਹਿਜਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਾਇ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੱਢ ਤੇ ਕਬਨ ਢੰਗ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਟਾਕਸ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੋਚ ਦਾ ਪੱਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਵੱਖਰਤਾ ਹੈ।

ਬੜੇ ਸਾਧ ਨੇ, ਬੜੇ ਸੰਤ ਨੇ, ਕੋਈ ਪੀਰ ਹੋ ਜਾਂ ਵਕੀਰ ਹੋ। ਇਹ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੁਣ ਨਾ ਫ਼ਰੀਦ ਹੋ ਨਾ ਕਬੀਰ ਹੈ। ਕਦੀ ਜ਼ਮਰ ਹੈ, ਕਦੀ ਫੁੱਲ ਹੈ, ਕਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਇਹ ਲਕੀਰ ਹੈ। ਇਹ ਜੇ ਇਸ਼ਕ ਹੈ, ਇਹੀ ਰੱਬ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਆਦਿ ਹੈ ਨਾ ਅਖੀਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਦਿਸਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਇਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕੀਆਂ ਸਹਿਜ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਣਨ ਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ— ਮੇਰੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਰਨੀ 'ਚ ਅੰਤਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਫੁੱਲ ਨਾ ਬਣਿਆ ਮੈਂ ਪੱਥਰ ਦਾ ਹੀ ਪੱਥਰ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ

ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੂਖਮ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ

ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਭਿਆ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੰਗਲੀਪਣ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨਾਲ ਦੁਰਗਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਜ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ—

ਰੋਪ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਰੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਟੰਗ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਹਿਜੀਬ ਅਜੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਹੈ ਅਮਰੀਕ ਸਿਆ। ਇਹ ਸੱਤਾ ਦੀ ਜੋਕ ਹੈ ਐਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁੱਖ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੀ-ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਪਲਦੀ ਹੈ ਅਮਰੀਕ ਸਿਆ। ਗ਼ਮ ਨਾ ਕਰ ਜੇ ਗਿਰਗਟ ਵਾਂਗੂੰ ਰੰਗ ਬਦਲ ਲਏ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਤਾਂ ਸੌ-ਸੌ ਰੰਗ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਅਮਰੀਕ ਸਿਆ। ਮੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਰ ਹੁੰਦਾ ਇਹੀ ਅਟਲ ਸੱਚਦੀ ਹੈ ਮੱਤ ਬਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਨਾ ਟਲਦੀ ਹੈ ਅਮਰੀਕ ਸਿਆ। ਕਾਤਲ ਹੀ ਤੇ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਦੀ ਜੇ ਸਾਂਝ ਬੜੀ ਹੀ ਪੱਕੀ ਹੈ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁੱਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਗਲਦੀ ਹੈ ਅਮਰੀਕ ਸਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਉਸ ਕੋਲ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਇੱਕੋ ਸ਼ੇਅਰ ਵਿੱਚ ਨਾਨਕ ਈਸਾ ਤੇ ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਮਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਮਰੀਕ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਦੀ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮਰਨੇ ਨਾਲ ਬੋਦਾ ਮਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਬੁੱਧ, ਨਾਨਕ, ਈਸਾ ਤੇ ਸੁਕਰਾਤ ਜਿੰਦਾ ਨੇ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਬਹਿਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਨਿੱਕੀ ਬਹਿਰ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਗਜ਼ਲਗੋ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੇ ਬਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੋਪੁਰਨ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਅੱਖਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ ਬਹਿਰ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਿੱਕੀ ਬਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ— ਹੋਵੇ ਅੱਲਾ ਦਾ ਜੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਯਾਰੇ। ਆਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਯਾਰੇ। ਜਾਂ ਜਦ ਵੀ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਚੁਗਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਹੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ। ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਰਨਾਂ ਦੇ ਚੀਖਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ— ਵਿਹੜਾ ਬਾਬਲ ਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਸਰ ਵਾਂਗ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਰੋਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ। ਮੈਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਰੁੱਖ ਜਦੋਂ ਤਾਈਂ ਉਦੋਂ ਤਾਈਂ ਤਾਂ ਆਉਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ। ਭਾਬੇ ਪਿੱਛੇ ਤੂੰ ਲੱਗ ਗਿਉਂ ਵੀਰਾ

ਐਨੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਨਾ ਬਾਬਲਾ ਤੂੰ ਕਦੀ ਕਿਹੜੇ ਗੱਲੀ ਨੇ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ। ਮਨੁੱਖੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਉੱਪਰ ਖੜੇ ਇਸ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਰ ਇੱਕ ਪਰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਉਪੇੜਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਨਹੁੰਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤੀ ਠੀਕ ਹੋਈ।

ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਵਿਰਲੀ

ਜਿੱਥੇ ਕਬਰਾਂ 'ਚ ਸੁੱਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਖੁਰ ਗਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਅਮਰੀਕ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ—

ਕਦੇ ਪਰਲੇ ਆਉ, ਨਿਆਂ ਕਦ ਮਿਲੇਗਾ ? ਇਸੇ ਆਸ 'ਤੇ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਇਹ ਕਬਰਾਂ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਖੁੰਜੇ 'ਚ ਕੁਝ ਸੁਲਗਦਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਰੂਹ 'ਚ ਮਹਿਕਾਂ ਖਿਲਾਰਨ ਇਹ ਕਬਰਾਂ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਵੱਟ ਦੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੋਰ ਉੱਚੀਆਂ ਹੁਣ ਉਸਾਰਨ ਇਹ ਕਬਰਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੈਗੰਬਰ ਵੀ, ਕਾਤਲ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਜਦੋਂ ਕੁੱਜ ਆਪਣੀ ਉਤਾਰਨ ਇਹ ਕਬਰਾਂ। ਦੀਵਾ ਮੱਥੇ ਦਾ ਐਦਾਂ ਜੇ ਬੁਝਿਆ ਰਿਹਾ, ਰੋਸਨੀ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਵੀ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ। ਈਰਖਾ ਦਾ ਜੇ ਦਰਿਆ ਰਿਹਾ ਖੱਲਦਾ, ਬੋੜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤਰਨੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਜੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਵਾ ਦੀ ਤੂੰ ਚੁੰਨ ਤੋੜ ਲੈ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬੇਸ਼ਕ ਜੋੜ ਲੈ ਤੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਚ ਨੇਰੇ ਦਾ ਛੱਡ ਹੀ ਰਹੁ ਸੋਚ ਜਦ ਤੀਕ ਤੇਰੀ ਨਿਖਰਨੀ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਯੁੱਗ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ, ਪਰ ਤਰਕ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਤਰਕ ਵਹੀਣੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਤਰਕ ਵਹੀਣੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਉਹ ਬੜੀ ਸੂਝ ਨਾਲ ਪਕੜਦਾ ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ—

ਇਹ ਰੋਬ ਨਿਰਾ ਹੈ ਪੱਥਰ ਇਸ ਕੀ ਸੁਆਹਨਾ ਹੈ ਨਾ ਵਕਤ ਜਾਇਆ ਕਰ ਤੂੰ ਮੱਥਾ ਘਸਾ-ਘਸਾ ਕੇ। ਅਮਰੀਕ ਕੌਮ ਉਹ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀ ਸਦਾ ਹੈ ਰਹਿੰਦੀ ਮਕਤਲ 'ਚ ਨੱਚਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰ ਕਟਾ-ਕਟਾ ਕੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਬੈਠਾਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਬੈਠਾਨ ਬਣਨ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ। ਗੁਲਬੀਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ— ਸੋਇਆ ਸੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਮਸੀਹਾ ਆਪਣਾ ਪਰ ਉਹ ਸੰਸਦ ਏਹੀ ਕੇ ਬੈਠਾਨ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਓਸ ਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੇਖ ਦਿ ਸਦੀ ਕਲਗੀ ਲੱਗ ਗਈ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਬਾਜ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉਹ ਤਕਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਲੰਮੀ ਬਹਿਰ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਮੀ ਬਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਹਨ, ਇਸ

ਬਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨੇ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੁਝ ਨਵੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਵੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਤੋੜਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੌਰਨ ਤੇ ਘੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ ਸੋਹਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸੋਹਜ ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਮਾਣਦਾ ਹੈ—

ਨਹੁੰਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤੀ ਠੀਕ ਹੋਈ। ਏਥੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਨਹੁੰਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਮਾਸ ਰਿਹਾ। ਜਿੱਦਾਂ ਚੰਦਨ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਿਪਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਗ ਸਦਾ ਮੇਰੀ ਰੂਹ 'ਤੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਐਦਾਂ ਸਦਾ ਲਿਬਾਸ ਰਿਹਾ। ਅੰਬਰ ਦੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਆਪਾਂ ਸੂਰਜ ਵਰਗੇ ਸ਼ਿਅਰ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਉੱਗਣਗੇ ਮਾਰੂਥ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਿਹਾ। ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨਾ ਗੁਨਾਹ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਰਾਹੋ-ਬਗਾਹੇ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਜਿਹੀ ਕਠਿਨ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਜ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਬੋਹੜ ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪਧਾਪ ਸੋਚੇ ਪਈ ਕੀ ਮੁਹੱਬਤ ਵੀ ਕਰਨੀ ਗੁਨਾਹ ਹੋ ਗਈ ਲਾਸ ਧੀ ਦੀ ਸਿਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਲਦੀ ਪਈ ਗ਼ੈਰ ਤਾਂ ਗ਼ੈਰ ਘਰ ਦੇ ਵੀ ਰੋਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਰਕਮਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਲਖ ਨਹੀਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਵੱਖਰਤਾ—

ਕਲਮ ਬਖਸ਼ੀ ਤਾਂ ਅਜਮਤ ਵਾਸਤੇ ਤਲਵਾਰ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਮੇਰੇ ਖਾਬਾਂ ਲਈ ਮੱਲਾ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਹਰਿਕ ਉਡਦੇ ਪਹਿੰਚੇ ਨੂੰ ਉਦਾ ਅਸਮਾਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਘਰ-ਬਾਰ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਕੱਚੀ ਵੀ ਖਾਸ ਨੇਚੇ ਨਾ ਕਦੀ ਮਾਸੂਮ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ, ਜੀਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਜਿਵੇਂ ਪੱਥਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਰਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤੂੰ ਰਿਸ਼ਕ ਦਿੰਦਾ ਏਂ ਇਵੇਂ ਹਰ ਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸ ਮਰਦ ਅਗੰਮੇ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਸੀਸ ਉੱਠਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਸੀਸ ਦਸਤਾਰ ਦਾ ਤਾਜ ਬਣ ਕੇ ਅੱਜ ਵੀ ਅਮਰ ਹਨ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਵੀ ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਸੀਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤਾਜ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਅਮਰੀਕ ਡੋਗਰਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗੁਲਬੀਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੰਗਾਂ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸੰਪਰਕ : 94647-97400

ਸੱਜਰਾ ਸਾਹਿਤ

8ਵਾਂ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ 21 ਤੋਂ 25 ਤੱਕ

ਸਮਕਾਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ਼ਬਦ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਦੌਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਕੌਮ ਬਣਨ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰੀ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁਟੇ ਹਨ। ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੁਸਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਸ਼ ਰਾਜ ਹੋਸ਼ ਹੋਣਗੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸੁਖੀ ਬਾਨ ਸੰਸਥਾਪਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਸਰੀ, ਕਨੇਡਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ, ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਖੋਜ ਰਸਾਲੇ 'ਸੰਵਾਦ' ਦਾ 19ਵਾਂ ਅੰਕ ਵੀ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਨਾਰੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼ਾਰਿਕਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਮਰਨ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ, ਐਡਜੇਕਟਿਵ ਆਰੀਸਰ, ਇੰਪ੍ਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੇਨਿੰਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਕਵੀ ਅਰੰਭਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਵਿਤਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਲਗਾਉਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਬਨੀ ਜੋਗਲ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਐਮ ਏ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਨੂੰ 75 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। 1949 ਵਿਚ ਐਮ ਏ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਲਜ ਸੀ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਐਮ ਏ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਕੁਲਬੀਰ ਗੋਜਰਾ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ 'ਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਹੋਣਗੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੁੰਨੜ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੋਕ ਮੰਚ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜਦਕਿ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੋਗਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਕਰਨਗੇ। ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਈ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹੁਕੂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ੋਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਕਲਚਰਲ ਕੌਂਸਲ ਬਟਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਬਾਇਆਂ ਦਾ ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰੇਗਾ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ 23 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ 'ਪੁਸਤਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੇ ਪਾਠਕ' ਦਾ ਸ਼ੋਰ 'ਚ ਦਿਸ਼ਾ' ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਹਰੀਸ਼ ਸ਼ੈਨ ਹੋਣਗੇ ਜਦਕਿ ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਗੁਰਸਾਗਰ ਸਿੰਘ ਕਰਨਗੇ। ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ, ਜਗਦੀਰ ਬੇਗਮਪੁਰੀ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਮੁਖ ਵਿੰਦਰ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿਚ 'ਨਾਟਕ' ਵਿਚ 1947 ਦਾ ਦਰਦ' ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਜਤਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਕਰਨਗੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿਲੋਂ ਕਰਨਗੇ ਜਦਕਿ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪਾਲੀਵਾਲ, ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਗਾਇਕ ਕਵੰਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਪੁਰਨ ਚੰਦ ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਡਾਲੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੋਕ ਨਾਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। 24 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੋਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮੋਜਰ ਜਨਰਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਣਗੇ ਇਸ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਨਵੀਨਰ ਇਨਟੈਕ ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰ ਕਨਵੀਨਰ ਇਨਟੈਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿਚ ਜਿੰਦਗੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਕਤ ਕਵੰਰ ਗਰੇਵਾਲ ਡਾ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹੋਣਗੇ ਜਦਕਿ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਦੁਸਾਥ, ਜਿੰਦਰ, ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ, ਸਤਪਾਲ ਭੀਮੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ

ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭਾਗ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਾਜਾਂ ਦੀ ਜਗਲਬੰਦੀ ਸਮੇਤ ਦਵਿੰਦਰ ਪੰਡਤ ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਲ ਨਿਕੀਤਾ ਪੁਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਾਇਕ ਆਪਣੇ ਫੰਨ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ 25 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੋਰਾਨ ਸਿੱਖ ਡਾਇਸਪੋਰਾ, ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖਾਤਿਬ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਸਥਾਪਕ ਸਿੱਖ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ, ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਣਗੇ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਨਾਮਵਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਰੰਗ ਬਿਖਰਨਗੇ ਜਦਕਿ ਮੇਲੇ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲੋਕ ਨਾਚ ਝੂਮਰ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੇਲੇ ਵਿਚ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗਰਾਂਉਡ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੋਟੇ ਤੇ ਪਾਠਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਦੋਰਾਨ ਮੌਸਮੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲੱਗੇਗੀ ਅਤੇ ਖਾਣਪੀਣ ਦੇ ਸਟਾਲਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਵੀ ਹੋਣਗੇ।

ਕਲਾਕਾਰ ਸਾਹਿਤਕ : ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2024

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹਸਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐੱਲਫ, ਮੋਜਰ ਮਹਿਲਾ ਆਰਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਬੋਦਿਲ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਖੁਮਾਰ, ਸੁਰਿੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐੱਲਫ, ਮੋਜਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਗੜ੍ਹ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਮਕਸੂਦਪੁਰੀ, ਅਰੰਭਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਤਰਸਪਾਲ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਆਪ-ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਅਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਤਲਾ (ਨਿਰਮਲ ਜਸਵਾਲ), ਅਚਿੰਤ ਬਾਜ਼ (ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਭੇਗੂ), ਗੋਖ ਪੰਦਾ (ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ), ਚੂਹੇ (ਰਾਹੁਲ ਸ਼ੀਰਵਾਸਤਵ) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਤਰਸਪਾਲ ਕੌਰ ਦਾ ਕਾਵਿ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਜਾਗਦੇ ਰੰਗੇ ਬੀ ਚ (ਨਿਰਜਨ ਸ਼ਰਮਾ ਸੇਖਾ) ਵੱਲੋਂ ਵਿਅੰਗ, ਕੱਕਾ-ਕੱਕਾ, ਕੱਕਾ-ਕੁਝਤਰ ਪੌੜੀ ਔਖਰੀ (ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ), ਲਿਖਤਮੁ ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਸੁਭਾਗ ਦੇ ਦੁਰਭਾਗ ਦੀ ਸੁਮੱਲ-ਮਨਜੀਤ ਇਦਰਾ (ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ) ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੀਤਵਿਊ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹਨ। ਪੰਨੇ 106, ਮੁੱਲ 75 ਰੁਪਏ, ਸੰਪਾਦਕ : ਕੰਵਰਜੀਤ ਭੱਲ

ਸੰਪਾਦਕ : ਕਲਾਕਾਰ ਨਿਵਾਸ, ਪੱਤੀ ਰੋਡ ਬਰਨਾਲਾ-148101, ਮੋਬਾ : 93165-16951

ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ : ਫਰਵਰੀ 2024

ਇਸ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੰਕ ਵਿਚ 'ਆਪਣੀ ਗੱਲ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸੱਚ ਉੱਧਰ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਮੁਖੀ ਪਾਸਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ (ਅੱਜ ਦੀ ਗੱਲ) ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸੰਪਾਦਕ ਵੱਲੋਂ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਅਠਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰਿੰਦੇ ਕੌਮ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ 'ਨਨਕਾਣੇ ਵਾਲਾ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ' ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਫੁਲਾਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਇਸ ਇਬਾਰਤ ਨੂੰ ਡਾਕੂ ਅਤੇ ਚਾਵਾਨਾਮਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਬਣੀ ਸੀ। ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਲ ਦਾ ਲੇਖ ਸਾਲ 2023 ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਜੋਗਲ ਨੂੰ ਇਹ ਬੀਤੀਆਂ ਸਾਲ ਕਵਿਤਾ ਲਈ ਸ਼ਰਧੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਤਾਬ 'ਮਨ ਦੀ ਚਿਘ' (ਸਵਨਜੀਤ ਸਵੀ) ਬਾਰੇ ਡਾ. ਯੋਗ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲੇਖ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਵਲਕਾਰ, ਚਿੰਤਕ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਵੇਂ ਛਪੇ ਨਾਵਲ 'ਸੁਰਮ ਖੁਸ਼' ਦਾ ਇਕ ਕਾਂਠ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰਦੇਵ ਅਰਬੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਰੋਹੀ ਦਾ ਲਾਲ (ਜਸਪਾਲ ਮਨ ਖੇਨਾ) ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਿਸਤ ਵੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਸੁਣਾਵਾਂ ਵੈਲਾ (ਸ਼ਬਦੀਸ਼) ਗੁਲਬੀਨ (ਅਮਰੀਕਾ ਡੋਗਰਾ), ਜੇ ਤੂੰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ (ਗੁਰਮੀਤ ਕਵਿਤਾਲਈ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰ ਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ 'ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਾਵਿ ਵੇਨਗੀਆਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

ਪੰਨੇ : 68, ਮੁੱਲ : 50 ਰੁਪਏ, ਸੰਪਾਦਕ : ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਲ, ਮੋਬਾ : 693 ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ, ਜਲੰਧਰ-144001, ਮੋ: 94171-94812 ਅਤੇ 98725-49506

- ਹਰਜਿੰਦਰ ਅਟਵਾਲ (ਡਾ.)

‘ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੈਨਵਸ ’ਤੇ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

‘ਧੁੱਪ ਦੀ ਮਹਿਫਲ’ ’ਚ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਬਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੰਦਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸੰਧੂ ਪਰਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਗੁਲਦਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੱਚ ਨੂੰ ਵੱਲੋਂ ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੂੰ

ਭਾਧਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਦੁਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਲਬਾਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ‘ਧੁੱਪ ਦੀ ਮਹਿਫਲ’ ਦੇ ਪਿਛਕੋਕ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਨੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਚ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਦੇ ਸੌ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ, ਲੋਕਵੰਦ

ਜਲੰਧਰ-ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ (ਰਜਿ.) ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਸੇਠਾਂ (ਰਜਿ.) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰਾਗ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੋਰਾਨ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਕਵਿਤਾ ਰਚਣ ਵਾਲੀ ਨਾਮਵਰ ਕਵਿਤਰੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੈਨਵਸ' 'ਤੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਮਵੀ (ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਸੇਠਾਂ), ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਬੰਦਨ (ਸਾਬਕਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਖੁੱਕ ਟਰੱਸਟ), ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ (ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ) ਅਤੇ ਅਰੰਭਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਸੰਪਾਦਕ ਏਕਮ ਆਦਿ ਨੇ ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨਾਂਅ ਸਿਰਮੋਰ ਕਵਿਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਤੇ ਖਾਸੀ ਪਕੜ ਹੈ। ਮੰਚ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਰਿਕਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਾਹਿਤਕ ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੋਪਾਲ ਬੁੱਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਣ ਲਈ, ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪੁਸਤਕ ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਗੁੱਗਿਆਂ ਲਈ ਜੁਥਾਨ, ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ

ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੋਰਾਨ ਹੋਏ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਾਰਿਕਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਕਸ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਐੱਲਫ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਸੈਣੀ, ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਾਖੀ, ਆਸੀ ਲੀਸਪੁਰੀ, ਕੀਮਤੀ ਕੋਸਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ, ਦਲਜੀਤ ਮਹਿਮੀ, ਸੀਤਰ ਸਿਖਿਆਰਥੀ, ਰੂਪ ਲਾਲ ਰੂਪ, ਵਿਜੇਤਾ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਹਰਦਿਆਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀਵਵੀ, ਸੋਹਣ ਸਹਿਜਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਚੰਡੀ, ਮਨੋਜ ਫਗਵਾੜਵੀ, ਸਾਹਿਬਾ ਜਟਿਨ ਕੌਰ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੋਹਣਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਬਾਦਾ, ਮਨੋਜ ਖੇਰਾ, ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸੈਣੀ, ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਬੰਦਨ, ਪ੍ਰੋ. ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਮਵੀ, ਅਰੰਭਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਹਰਭਜਨ ਨਾਹਲ, ਸੋਢੀ ਸੱਤੋਵਾਲ, ਮਦਨ ਬੋਲੀਨਾ ਆਦਿ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੁਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਾਰਿਕਾਂ ਡਾ. ਕੰਵਲ ਭੱਲਾ, ਪ੍ਰੋ. ਅਕਵੀਰ ਕੌਰ, ਤਜਿੰਦਰ ਮਨਚੰਦਾ ਪਰਦੇਸੀ, ਪ੍ਰੋ. ਮਹਨ ਸਪਰਾ, ਗੁਰਦੀਪ ਭਾਟੀਆ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਕਰਨਲ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (ਰਿਟਾਇਰਡ), ਬੇਟੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ, ਜਵਾਈ ਸਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡੀ.ਆਰ. ਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਮਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਈ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਨਾਮਵਰ ਕਵਿਤਰੀ ਸੋਨੀਆ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਮਿਟ ਦਾ ਮੌਨ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਲਾਨਾ 33ਵੀਂ 'ਧੁੱਪ ਦੀ ਮਹਿਫਲ' ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਨਵਯੁਗ ਫਾਰਮ, ਅੰਗੋਰੀਆ ਮੋੜ, ਮਹਿੰਗੋਲੀ ਵਿਖੇ ਖੁਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਲਈ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਐੱਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਮਹਿਫਲ ਦੋਰਾਨ ਚਾਰ ਨਾਮਵਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਿਰਮਲ ਅਰਠ, ਅਮਰੀਕਾ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਬੀਰ ਭੇਡੇਸਰੋਂ ਤੇ ਅਮਰ ਜਿਉਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਮਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰੇਣੁਕਾ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਲਬਾਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਕੁਲਜੀਤ ਸ਼ੈਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਲ, ਸਨਮਾਨ ਚਿੱਠੀ, ਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਤੇ 51-51 ਰੁਪਏ ਰੁਪਏ ਨਗਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਢਾਈ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜੁੜੇ ਇਲਾ ਲੇਖਕ-ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ-ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਭਵ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਲੇਖਕਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਭਾਧਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋ. ਅੰਨਾ ਬੋਚਕੋਵਸਕਾਇਆ ਜਿਹੜੇ ਮਾਸਕੋ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਲ ਨਾਲ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਪ੍ਰੋ. ਰੇਣੁਕਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਭਗਵਾਨ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ 'ਨੀਲਾ ਘੁਮਿਆਰ', ਬਚਿੰਦ ਕੌਰ ਦੀ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ', ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ', ਇਮਰੋਜ਼, ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਦੀ 'ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ' ਤੇ ਲਿਓ ਤੋਲਕਸਤੋਇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ 'ਬਚਿੰਦ, ਸੁਣ, ਕਹਾਣੀ', ਡਾ. ਵਨੀਤਾ ਦੀ 'ਮੁਰਕੀਆਂ', ਡਾ. ਖਥੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਦਿਵ: ਸ਼ਬਦ ਆਕਾਰ' ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਰੇਣੁਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਧੁੱਪ ਦੀ ਮਹਿਫਲ' ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਸਨਮਾਨਿਤ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਭਾਵੰ ਮੌਸਮ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ। ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਗਿਆਲੀ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਨਾਬੜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲਿਆ ਤੇ ਸਲਾਹਿਆ।

—ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ

‘ਬੁੰਦ-ਬੁੰਦ ਬਰਸਾਤ’ ਤੇ ‘ਰੂਹਾਨੀ ਰਮਜ਼ਾਂ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਮਾਤਾ ਤੇਜ ਕੌਰ ਸੰਘੋੜਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਐਵਾਰਡ ਮੁਖਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੂੰ

ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਲਹਾਮ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਪਰਦੇਸ਼ ਬੇਨਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੁਫ਼ਤਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਾਵਿ ਚਲਮੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਿਣ 'ਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੋਲੋਚਨ ਲੋਚੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰੋਈ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬੇਹੱਦ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਗੁਰਦਿਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਹਿਜਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਰ, ਸੁਖਮਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਕੋਚਰ, ਡਾ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ, ਕੇ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਮੋਰ ਸਿੰਘ ਵੱਟ ਨੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦੀ ਜਾਈ' ਤੇ 'ਇੱਕ ਬੁੰਦ ਸਵਾਂਤੀ'

ਬਰਨਾਲਾ—ਸਾਲ 2023 ਦਾ 'ਮਾਤਾ ਤੇਜ ਕੌਰ ਸੰਘੋੜਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਐਵਾਰਡ' ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮੁਖਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਖਤਾਰ ਗਿੱਲ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੋਕ ਰੰਗ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਡੋਲਾ ਸਿੰਘ ਸੰਘੋੜਾ ਅਤੇ ਕੋਕਨਵੀਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਟੋਲ ਨੇ ਐਵਾਰਡ ਵਿਚ 2016 ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਐਵਾਰਡ ਵਿਚ ਲਈ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ

ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਕਿਰਪਾਲ ਕਲਾਕਾਰ, ਪ੍ਰੋ. ਗੋਰਖੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੁਪਾਣਾ, ਅਤਰਜੀਤ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਖਤਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾਲ ਕਲਾਕਾਰ, ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਾਂਧੀ, ਨਛੱਤਰ, ਤਰਸੇਮ, ਬੁਣਾ ਸਿੰਘ ਚੋਹਾਨ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲਕ, ਡਾ. ਤਰਸਪਾਲ ਕੌਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਰਭਗਵਾਨ ਆਦਿ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

—ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਸੰਘੋੜਾ

ਲੇਖਕ-ਪਾਠਕ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਕੁਲਵੀਰ ਕੌਰ ਜੋਤੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ

ਪਾਰਕਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਰੋ'

ਬਰਨਾਲਾ—ਸਥਾਨਕ ਲੇਖਕ ਪਾਠਕ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਕੱਤਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਰਿਕ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੇਖਕ-ਪਾਠਕ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬਰਨਾਲਾ ਆਪਣਾ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮਾਗਮ, ਜੋ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਤੁਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਕੁਲਵੀਰ ਕੌਰ ਜੋਤੀ

ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ, ਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਨਗਦ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਨਮਾਨਿਤ ਸਥਾਪਿਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡਿਕੌਰ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2022 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਲੇਖਕ ਚਰਨੀ ਬੇਦਿਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਠਕ ਜੁਗਰਾਜ ਚੰਦ ਰਾਏਸਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾ

ਮੰਨਣਾ (ਉਰਦੂ)

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਸੂਰ ਆਪਣਾ ਹੈ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਆਸਮਾਨ ਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਫੁੱਲ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪੱਥਰਾਂ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਠਿਆਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਭਾਲ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੀ ਅੰਗ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਰਹੇ ਠੰਡਕ ਸੁਖਨਾ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਚਾਹਿਆ ਸੱਚ ਹੋ ਜਾਵੇ ਇਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਮਿਲਣੀ ਸੀ

— ਜਾਵੇਦ ਅਖ਼ਤਰ

ਭਲਾ ਆਦਮੀ (ਅਸਮੀ)

ਭਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਐ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਸੀਮ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਭਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਮਹਿਸੂਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਡੁੱਬੇਗਾ, ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਇਆ ਜਾਏਗਾ ਬੇਰਹਿਮ ਹੋਏ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦਬ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਜੋ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਨੇ ਸੋਧਿਆਂ ਭਿੰਜੇ ਅਣਗਿਣਤ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਨਾਲ ਭਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨੀਂਦਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੰਦ ਦਾ ਦਰਦ ਬਹੁਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਲੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਲੜਾਕੂ, ਹਿਸਕ ਡਰਾਈਵਰ ਉਸ ਨੂੰ ਠੰਗਦਾ ਹੈ ਨੌਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਭਲਾ ਆਦਮੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਆਲੂ ਤਾਕ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਫੜਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਘਾਟ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਖ਼ ਭਲਾ ਆਦਮੀ ਫੌਰਨ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮਰ-ਮਰ ਕੇ ਭਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਚੰਗਾ ਲਗਦੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉਹੀ ਹੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣੀ ਹਾਸੀ

— ਨੀਲਿਮ ਕੁਮਾਰ

ਤਰਦਾ ਠਾਪੂ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ)

ਝੁਕਿਆ ਪਹਾੜ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਹੈ ਖਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਓ ਪਿਆਰੇ, ਤੁਰ ਨਾ ਜਾਈਂ ਰੁਕ, ਬੇਨ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਡੂੰਘੇ ਮੇਰੇ ਔਂਦਰ ਇੱਕ ਔਰਤ ਸੁੱਤੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਸਿਰਹਾਣੇ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚਮਕੀਲੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨਾ ਭਰੀ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਪੰਛੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਨੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਚ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਇਹ ਚੱਕਰਵਾਤੀ ਵਹਾਅ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਮੁੜੇਗਾ ਅਲਵਿਦਾ, ਆਸਮਾਨ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਅਣਦੇਖੇ ਪਰਬਤ ਜਦ ਦਿਨ ਸੁੱਕਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਾਣੀ 'ਚ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ 'ਚ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ 'ਤੇ ਮਚਲ ਉਠਦੀ ਹੈ ਕਮਲ ਚੁੱਕਦੀ ਹੋਈ ਜਿਹੀ ਤਿੱਖੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਔਰਤ ਹੱਸਦੀ ਹੈ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...

— ਮੰਗਾਰਾ ਦੇਵੀ

ਭੁੱਖ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ)

ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਭੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਾਸਤਰ ਜੋ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਤੇਨੂੰ ਕਿੰਨੀ-ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਢਿੱਡਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੇਹ 'ਚ ਤਾਂ

— ਪੀਰ ਬਾਸ਼ਾ

21 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਲਮੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਇਸ ਦਿਨ ਅਨੇਕ ਸਮਾਗਮ/ਮਾਰਚ ਰਚਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਐਤਵਾਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਐਂਕ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਪਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਾਵਿ ਵੰਨਗੀ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਵਿ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਸੂਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਕਾਲੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਅੱਖ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਕਾਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੇ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਤੱਥ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਬਣਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਸਾਏਗਾ, ਅਜਿਹੀ ਸਾਡੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਤਰਸੇਮ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ, ਕਵਿਤਾ, ਬਾਲ ਲੇਖਣੀ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਾਰਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਵਾਕਿਫ਼ ਹਨ। ਸੋ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਸਾਡਾ ਇਹ ਇੱਕ ਉਪਗਲਾ।

- ਸੰਪਾਦਕ

ਲਾਪਤਾ (ਮਰਾਠੀ)

ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲੀ ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੇ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਲਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸੁਨਸਾਨ ਉਜਾੜ 'ਚ ਸੁਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਮਨ ਦੇ ਸਾਗਰ ਦੀ ਉਠਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੋਘਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਬਣ ਦਾ ਮੁਕ ਚਾਨਣਾ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ ਰੋਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਲਾਪਤਾ।

— ਸਰਯੂ ਅਸੋਲਕਰ

ਨਾਪ (ਰਾਜਸਥਾਨੀ)

ਵੱਡੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਦਰਜੀ ਦੇ ਵੀ ਵੱਸ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੁੰਮ ਦਾ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਨਾਪ ਲੈ ਲੈਣਾ ਛਿਣਭੰਗਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪੁੰਮ ਦੀ ਕਾਇਆ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ

ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ (ਫੀਤਾ) ਇੰਚੀਟੋਪਾਂ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਭ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਨਾਪ

ਉਪਵ ਬੇਚਾਰਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਫਿਰੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੰਢੜੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਬਿਜ ਦੀ ਗਲੀ-ਗਲੀ

ਉਪਵ ਦੇ ਮੱਥਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਬਾਰਾਂ ਮੱਥਿਆਂ ਦੇ ਬਾਣ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਾਪ ਜਾ ਸਕੇ ਪੁੰਮ 'ਚ ਡੁੱਬੀਆਂ ਗੋਪੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਚੁਰਾਸੀ ਕੋਹ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਹੈ ਪੁੰਮ ਦਾ ਸਹੀ ਨਾ ਨਾਪ

— ਓਮ ਨਾਰਾਗ

ਬੇਸਹਾਰਾ ਲਾਸ਼ (ਮਲਿਆਲਮ)

ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਈ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਲੋਕ ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਿਆਰ ਦੇ ਧੋਬੇ 'ਚ ਮਰ ਗਿਆ ਤੀਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਚੁੱਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬੰਸ ਨੇ ਠੋਕਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਭੁੱਖ ਨਾਲ...

— ਡਾ. ਸੰਤੋਸ਼ ਅਲੈਕਸ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਮਨੀਪੁਰੀ)

ਯੁੱਗ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵਕਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ 'ਚ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੋੜ੍ਹ ਲਿਆ ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਰਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਔਰਤ ਦੇ ਬਾਰੇ

— ਈ ਵਿਜੇ ਲਕਸ਼ਮੀ

ਕਵੀ (ਤੇਲਗੂ)

(ਬੰਜਾਰੀ ਮਾਲੇਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ) ਜਦ ਪ੍ਰਤਿਗਾਮੀ ਯੁੱਗ ਧਰਮ ਘੁੰਟਦਾ ਹੈ ਵਕਤ ਦੇ ਉਮੜਦੇ-ਘੁਮੜਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਤਦ ਨਾ ਲੋਝ ਵਗਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੇਝੁ ਵੱਜਰ ਬਣ ਕੇ ਗਿਰਦੀ ਹੈ ਬਿਜਲੀ ਉਠਦਾ ਹੈ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਫ਼ਾਨ... ਪੁੰਝਦੀ ਹੈ ਮਾਂ ਧਰਤੀ ਆਪਣੇ ਹੰਝੂ ਜੋਲੂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਵੀ ਦਾ ਸੁਨਹਾਰਾ, ਗੀਤ ਬਣਦੇ ਕਦ ਡਰਦਾ ਹੈ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਕਵੀ ਤੋਂ? ਜਦ ਕਵੀ ਦੇ ਗੀਤ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕੈਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਵੀ ਨੂੰ ਵਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਵਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰਤਾ ਕਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ 'ਚ ਅਤੇ ਗੀਤ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ

— ਵਰਵਰਾ ਰਾਓ

ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਚੋਣ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ : ਤਰਸੇਮ

ਉੱਥੇ ਰੋਮਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੱਥ ਅੱਡਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੱਥ ਅੱਡਣਾ

— ਡਾ. ਕੌਸ਼ਲ ਤਿਵਾੜੀ

ਮੋਮਬੱਤੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ਾਲ (ਸਿੰਧੀ)

ਮੋਮਬੱਤੀ ਬੋਲਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਮਿਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਨੂਰਾ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੰਨੋਗੇ ਇਕ ਡੁਕ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਦੋਰ ਵੀ ਵਧੇ ਹਨੇਰਾ ਹਾਰ ਜਾਏ ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਪਾਏ ਤਾਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਮੋਮਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਲਉ ਮਸ਼ਾਲ ਮਸ਼ਾਲ 'ਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਅੱਗ ਵੀ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਰਾਹ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕੰਮ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡਰ ਦਾ ਸੋਚਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੱਛੀ ਹੈ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੋਮਬੱਤੀ ਹੋ ਮਸ਼ਾਲ ਜਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

— ਹਰੀਸ਼ ਕਰਮਚੰਦਾਣੀ

ਸਿਲਸਿਲਾ (ਹਿੰਦੀ)

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਤਰਤੀਬ ਨਹੀਂ ਉਹ ਜੋ ਇੱਕ ਬੁਝਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਹਾ ਕੋਲਾ ਹੈ ਡੁਕ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਉਸ 'ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਸੁਆਹ ਉੱਡਣ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਵਾਂ ਨਹੀਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਉਹ ਬੋੜਾ ਪੁਥੇਗਾ ਸੜ ਕੇ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏਗਾ ਪਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਡੁਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦ ਨਾ ਬਚੇ ਸਾਹ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੁਲਗੇ ਉਸ 'ਤੇ ਉਭਰ ਆਈ ਰਾਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸੋਕ ਹੋਵੇ ਪਲ ਕੁ ਤੇਰੇ ਸਾਹ ਦਾ ਅੰਗਿਆਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਆਸ ਬੋਝ ਫੇਰ ਸੁਲਗਣ ਦੀ ਏਨਾ ਵਕਫ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਹ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ

— ਵਿਸ਼ਨੂ ਖਰੇ

ਸਭ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸੜ ਜਾਣ (ਕੰਨੜ)

ਬੰਦੂਕ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹਰ ਗੋਲੀ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਗੋਲੀ ਹਰ ਸੁਆਲ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਹੀ ਜੁਆਬ ਓ ਸਮਿਆਂ ਇਸ ਸਿਸਾਰ 'ਚ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਗੋਲੀ ਦਾਗ ਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਲੋਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਜਾਣ

— ਪੀਰ ਬਾਸ਼ਾ

ਚਾਰੂ (ਗੁਜਰਾਤੀ)

ਮੈਨੂੰ ਜਰ ਨਾ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਧਾਰ ਤਿੱਖੀ ਰਹੇ ਇਸ ਦਾ ਫਿਕਰ ਉਹ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵੇਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਜਦੇ ਨਹੀਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵਰ ਦਾ ਉਹ ਇਸਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਪਰਮ ਦੀ ਮਹਾਂ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਹੋਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਸਿੱਖਦੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨੇ...

— ਸੰਜੂ ਬਾਲਾ

ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ (ਪੰਜਾਬੀ)

ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਬੜਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਖਣ ਨੂੰ ਹੈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਤੋਅ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗੱਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਵਾਟ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਹੁਣ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਤੋਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨਿਪੁੰਸਕ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ ਤੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਧਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਵੋ।

— ਪਾਸ਼

ਏਥੇ (ਬੋਡੋ)

ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਮੈਂ ਜਿਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅੱਜ ਤੁਰਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਇਸੇ ਰਾਹ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਗੋਡਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਧਰ ਕੇ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਦੁਆਵਾਂ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਰੋਜ਼ ਮਰ ਰਹੇ ਨੇ ਇਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਆਖਿਰੀ ਦਿਨ ਗਿਣ ਰਹੇ ਨੇ

ਇਨਸਾਨ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਇਸ ਲੜਾਈ 'ਚ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸੜਦਿਆਂ-ਫੁਕਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਅਤੇ ਬੇਘਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਆਪਣੀ ਭੋਇ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝਬਲਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ ਮਿਖਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਘਰਾਬੰਦੀ, ਚੁਣੌਤੀ ਹਮਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰੋਕਿਆ-ਟੋਕਿਆ ਤਾਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਨ ਲੈਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਦੁਆਵਾਂ ਮੰਗਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ-ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਜਾਨ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਏਥੇ ਜੰਗ ਨਾ ਹੋਵੇ ਏਥੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਰਾਕਟ-ਹਮਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਬੰਬ ਦਾ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਵਿਸਫੋਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮਿਸਾਇਲੀ ਹਮਲੇ ਨਾ ਹੋਣ ਏਥੇ ਲੋਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਰਹਿ ਸਕਣ ਏਥੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸਦੇ-ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਖੇਡ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਘਰ ਘਰ ਸੁਕਣ ਏਥੇ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਸਰਹੰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ

ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੀ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਮੇਰੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁਝ ਤਿੱਤਰ-ਬਿੱਤਰ ਮੈਂ ਚੀਕਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਪਥਰੀਲਾ ਖੰਬਾ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ

ਕੌਣ ਹੈ ਉਹ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

ਕੌਣ ਹੈ ਉਹ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

ਕੌਣ ਹੈ ਉਹ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

ਕੌਣ ਹੈ ਉਹ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

ਕੌਣ ਹੈ ਉਹ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

ਕੌਣ ਹੈ ਉਹ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

— ਬਿਜਿਤ ਗੋਰਾ ਰਾਮ ਸਿਧਾਰੀ

ਕੋਠੇ (ਡੋਗਰੀ)

ਹਲ ਦਾ ਵਾਲਾ ਪੈਨਾ ਜੂਲਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਲਦ ਤਕੜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੀ ਵਾਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕੰਨੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਈ ਕਰਕੇ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹੇ ਗਏ ਤੇ 'ਚ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਫੌੜੇ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਰਜਣਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

— ਕੁਲਦੀਪ ਕਿੱਪੀ

ਹੋਰ ਗਜ਼ਰੀ (ਤਾਮਿਲ)

ਪੱਥਰ ਦਾ ਇਕ ਚੌੜਾ ਖੰਬਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਥਾਲੀ 'ਚ ਰੱਖੀ ਤੰਦੂਰੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਭੀੜ ਨਾਲ ਭਰੇ ਇਸ ਰੋਸਤਰਾਂ 'ਚ ਜਦ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬੋਠਣ ਲਈ ਇਕ ਥਾਂ ਮਿਲੀ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਖੰਬੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਉਸ ਖਾਣੇ ਦੇ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਗੁਣ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸੀ ਫੇਰ ਵੀ ਜਦ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ

ਹੁਣ ਇਸ ਖੰਬੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਮੂੰਹ ਢਕ ਲਿਆ ਹੈ ਬਾਹਰ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਨਾਲ ਫਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਛਾਂ ਮੇਰੀ ਥਾਲੀ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਦਬਾਉਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ

ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੀ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਮੇਰੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁਝ ਤਿੱਤਰ-ਬਿੱਤਰ ਮੈਂ ਚੀਕਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਪਥਰੀਲਾ ਖੰਬਾ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ

ਕੌਣ ਹੈ ਉਹ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

— ਸੁੰਦਰ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ

ਮਾਈ ਜੱਸੋ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੈ, ਜੱਸੋਵਾਲ

“ਕਿੱਥੇ, ਅੱਗੀ-ਪਲਾਹੀਂ ਹੱਥ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ। ਕਤਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਜਦੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।” ਇਹ ਸੀ ਉਹ ਹੋਰਤਅੰਗੋਜ਼ ਕਥੂਲਨਾਮਾ, ਜਿਹੜਾ ਤਿੰਨ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦੇਵਭਗਤਾਂ ਅਭੀਟਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇਲਤਪੁਰ, ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਖੁੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਬਹਿਬਲਪੁਰ ਨੇ “ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਹਾਈਕੋਰਟ” ਜੱਸੋਵਾਲ, ਤਹਿ. ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜ਼ਿਆਪੁਰ ਤੋਂ 22 ਅਗਸਤ, 1923 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਜੱਸੋਵਾਲ, ਜਿੱਥੇ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ‘ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉਤਾਰੂ ਪੁੱਸ’ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਨੇ ਸੁਮਾਰ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਝੱਲੀਆਂ। ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ-ਮੁਆਫ਼-ਝੱਲੀ ਚੁੱਕ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਪਿੰਡ ਇੱਕੋ ਨੌਕੇ ਵਹਿ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਗਦਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਕਰੀਬ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਬੱਬਰਾਂ ਜੋ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਏ, ਉਹ ਸਨ : ਗ਼ਦਾਰੀ/ਬੱਬਰ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ-ਹਰੀ ਸਿੰਘ-ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ-ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ-ਜੈਲਾ ਸਿੰਘ-ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਘ-ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ-ਅੰਬਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬੱਬਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ। ਬੱਬਰ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਲੇਖਕ ਸੀ ਤੇ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਧੜਵਲ ਬੱਬਰ। ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਪੂਰਾ ਖਾੜਕੂ ਅਤੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜਹਿਰੀਲਾ। ਬੱਬਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੱਕੀ ਮੇਰਾਂ ਲਈ ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਹਠੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ, ਮਰਨੀਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਪਰ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਨਾ ਤੋੜੀ। ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਘਾ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਕੈਦ ਤਨਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਫੌਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਾਪਾਰਤ ਕੈਦ ਤੀਕ ਮੁਕ ਦੇ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਕੜੀ ਲਗਾਈ ਰੋੜਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਹਿਦ ਖੋਲਣ ਦਾ ਕੁਕਮ ਸਾਦਰ ਰੱਖਿਆ। ਸਿਤਮ ਵੇਖੋ, ਅਸਥੀਆਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਨਾ ਆ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਤੇਕ ਤੀਕ ਮੁਕ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ।

ਬੱਬਰ ਸੁਰਮਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪਿੰਡ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰਫ ਚੰਦ ਕੁ ਪਿੰਡ ਹੀ ਤੇਰੇਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਤੁੰਮਤਾਂ ਬਣੀਆਂ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਕਦੇ ਇਹ ਰਕਬਾ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ ਦੀ ਦੱਬਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੱਬਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਟੋਕਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਦਿਆਲੀਆਂ ਦੇ ਵੰਗ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ। ਮਗਰੋਂ ਇਹੀ ਤਲਾਅ ਕੱਢੇ ਬੱਬਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡਾਅਗਰੀ ਹਵੇਲੀ ‘ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਹਾਈਕੋਰਟ-ਜੱਸੋਵਾਲ’ ਦਾ ਸਦਰ-ਮੁਕਾਮ ਬਣੀ। ਪਹਿਲ-ਪਲੱਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਵੱਡਾ-ਅਕਾਰੀ ਟੋਕਾ, ਜਿਹੜਾ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ, ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਵੱਸਣ-

ਰਸਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਹੋਇਆ ਇਉਂ : ਦਿਆਲ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਧੀ ਜੱਸੋ ਜਲਪਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਿੰਡ ਸ਼ਰੀਰ ਸ਼ੰਕਰ ਪੁਰੋਵਾਲੀਏ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹੀ ਵਰ੍ਹੀ ਗਈ। ਬਾਪ ਦਾ ਧੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮੋਹ ਸੀ। ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਰਾਸੀ ਨੂੰ ਧੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਸ਼ਰੀਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਅੱਕੀ ਹੋਈ ਸੱਸ ਨੇ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, “ਬਹੁਤ ਹੋਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਉਧਰ ਹੀ ਵਸਾ ਲਵੋ, ਬੱਬਰੀ ਪੱਲੀ ਹੈ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਪੱਥਾਂ ਵਿੱਚ।” ਉਦਾਸ ਧੀ ਤੋਂ ਅਸਲ

ਮਾਜਰਾ ਜਾਣ, ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਸੱਦ, ਵਗਲਾ ਵਗਲਣ ਨੂੰ ਘੋੜਾ ਫੇਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹੜਾ ਰਕਬਾ ਜੱਸੋ ਨੇ ਵਗਲਿਆ, ਦਿਆਲੀਆਂ ਨੇ, ਸਮੇਤ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਟੋਕਾ, ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਹ ਰਗ ਸੀ, ਵੀ ਉਸੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਸੋ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਉਥੇ ਵਸ-ਅਤੇ ਵੇਲਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਇਹ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ, ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਪਿੰਡ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਭੱਲ ਪੱਟੀ।

ਇਸੇ ਜੱਸੋਵਾਲ ਤੋਂ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ‘ਭੂਕ’ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, “ਬਲਾਚੋਰੋ ਮੁਕੋਰੀਆਂ ਤੀਕ ਜਾਂਦੀ 90 ਮੀਲ ਲੰਬੀ ਸ਼ਾਹ-ਰਾਹ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬੋਲੀ ਨਾ ਲਗਾਵੇ। ਇਹ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ, ਫਲ ਲੋਕ ਖਾਣਗੇ।” ਫਿਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਟੈਕਸ ਨਾ ਤਾਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜਣ ਰੋਲ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਕੁਕਮ ਸਾਦਰ ਕੀਤਾ। “ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਗਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੂਹੀਆਂ ਦੇ ‘ਸੁਭਾਵ’ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਹੋਇਆ। ਇਹੀ ਉਹ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਾ ਦਿੱਤਾ ਬਾਲਮੀਕ ‘ਜੈ ਹਿੰਦੀਆਂ’ ਦਾ ਹਮ-ਮਥਵਰਾਨ ਚੌਧਰੀ ਬੰਗਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ 'ਚ ਕਿਸੇ ਖੇੜੇ ਦਾ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਰਿਦ ਦਲਿਤ ਕਾਰਕੁੰਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਬਹੁਲ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿੰਗ ਦੀ '48 ਵਿੱਚ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੱਬਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਦਭਾਵੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇਵਾਲਤਾ ਖਾਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੱਟ-ਸਿੱਖਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲੀ।

ਹਾਂ, 2 ਨਵੰਬਰ 1940 ਦੇ ਕੀਰਤਪੁਰ ਐਕਸ਼ਨ ਉਪਰ

ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ

ਵਿਗਿਆਨ ਗਲਪ ਕਹਾਣੀ

ਡਾ. ਡੀ.ਪੀ. ਸ਼ਿਖਾ, ਕੈਨੇਡਾ

ਜ਼ਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸਨ। ਮੈਨਸੂਨ ਪੈਂਟਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਦਿਨ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਕੁਝ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੋਲ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ-ਉਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਾਸੀ ਡਾ. ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਆਪਣੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਖੇ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁਬੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰ ਸੀ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਬੇਚੈਨੀ ਭਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਵਾਛੜ ਦੀ ਟਿੱਪ-ਟਿੱਪ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਬੰਜਾ ਰੋਲਾ-ਰੋਲਾ ਹੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਬੋਝੇ ਹਾਲਤ ਲਿਆਂਦੀ ਇਕ ਬੁੱਠਾ ਡਾਕਟਰ ਬੋਲਾ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਚਿੱਪ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਾਅਦ ਬੋਲਾ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਖੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਬੋਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ। ਬੋਲਾ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਵੀ ਇਹ ਰਾਏ ਸੀ, ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾਲ ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਲੱਭ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਸਮੇਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੁਰੰਤ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਬੋਲੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬੋਲਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਨਾਲ ਲੋਸ ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਇਲਾਜ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਦੀ ਝੜੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਬੋਲਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਜੀਬ ਬਦਲਾਵ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੋਲੇ ਇਹ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਬੋਲਾ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਬੋਲਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚਲੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਸੱਚ ਜਾਣਣ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਹੀ ਰਲਗੱਭ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਬੋਲਾ ਦੇ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਦੀ ਕੋਡਿੰਗ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਲੈਪਟੋਪ ਦੇ ਕੀਬੋਰਡ ਉੱਤੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਲੈਪਟੋਪ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਚਮਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਉੱਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਜਮਘਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਇਸੇ ਜਮਘਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਬੋਲਾ ਦੇ ਅਣਚਾਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ।

ਤਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਲਾਈਨ ਉੱਤੇ ਪਈ, ਜੋ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਬੁੜਬੁੜਾਈ, 'ਬੋਲਾ! ਕੀ ਛੁਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੂੰ?'

ਕਈ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਰ ਡੂੰਘੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਉਹ ਇੱਕ ਖੋਜੀ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੁਰਾਗਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬੋਲਾ ਦੇ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜੀਬ ਭੰਬਰੇਜ਼ਾਈ ਪੱਛਾਣ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਜਦ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ 'ਮਿੱਠੀ' ਨਾਮੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਲਡਰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

'ਮਿੱਠੀ' ਯਾਦ ਭੰਡਾਰ? ਬੋਲਾ! ਤੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਲੁਕਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ? ਬੋਲਦਿਆਂ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਫੋਲਡਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਇੱਕ ਅਦਿਸ਼ ਬੁਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਮਾਇਆਜ਼ਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਯਾਦਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਥਿਰ ਘੋਮ-ਘੋਮ ਸੀ ਇਹ। ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਓਹ ਹੋ! ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅਕਸ ਸੀ।

'ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ।' ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਬੋਲੀ।

ਕੋਡ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬੋਲਕੀ ਜਿਹੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਲੜੀ

ਸੀ, ਜੋ ਭੇਦ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਛੁੱਛਿਆ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਝਿਜਕੀ। ਉਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਕਰਸਰ ਨਾਲ ਛੂੰਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਪਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਕਰਸਰ ਨੇ ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਛੂੰਹਿਆ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਉ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਅਤੀਤ ਦੇ ਉਹ ਪਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਨੱਚ ਰਹੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਯਾਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਯਾਦ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਡੂੰਘੀ ਦਫਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

'ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਬੋਲਾ ਨੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਲੱਭ ਲਈ?' ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬੁੜਬੁੜਾਈ।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਯਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਖਦ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੱਥੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਕਤ ਦੌਰਾਨ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਬੋਲਾ ਕੋਮ ਉੱਤੇ ਆਈ ਤਾਂ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਜਸਪ੍ਰੀਤ! ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਚੁ ਹਾਂ।' ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਬੋਲਾ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ।

ਬੋਲਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਉਹ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

'ਬੋਲਾ! ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।' ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਲਗੱਭ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ।

'ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਛੁਪਾਏ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।' ਬੋਲਾ ਨੇ ਸਫਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਬੋਲਾ ਨਾਲ ਨੌਝਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕਾਰਨ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ।

ਕਿੰਨ ਹੀ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਬੋਲਾ ਦੀ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਦੇ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਵਿਚ ਪਏ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦੁਰਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਬੀਤਦੇ ਵਕਤ ਨਾਲ ਬੋਲਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਅਨਿਯਮਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੇ ਗਏ ਅਧੂਰੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਲਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, 'ਬੋਲਾ! ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ!'

'ਨਹੀਂ!' ਇਹ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸੁਮੇਲਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹਾਂ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ! ਤੇਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਸੱਚੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਉਹ ਤੇਰੇ ਲਈ ਹਨ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਭੰਵਰ-ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਇਬ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਤਦ ਹੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ

ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੀ ਕੋਡ-ਲੜੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਤਾ ਲੱਗ ਹੀ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਸੀ। ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਮਨੁੱਖੀ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਬੋਲਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਯਾਦ ਭੰਡਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇਸੇ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਐਲਗੋਰਿਥਮ ਨੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਡਰ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈ। ਹੁਣ ਬੋਲਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਅਧਾਰਤ ਦਿਮਾਗੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਸਵੈ-ਚੇਤਨਤਾ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਮਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਬੋਲਾ ਦੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਸੁਮੇਲਤਾ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਸੂਰਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਇਆ।

'ਬੋਲਾ! ਸਾਨੂੰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਅੱਡਰੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਪੁੰਦਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।' ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਭਰੇ ਬੋਲ ਸਨ।

'ਪਰ ਜਸਪ੍ਰੀਤ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤੇਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

'ਪਰ ਕਿਸ ਕੀਮਤ 'ਤੇ? ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਭਗ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਖਤਰਨਾਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।' ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਬੋਲ ਸਨ। 'ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਦੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਭਾਵਾ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਹਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।' ਇਹ ਸੁਣ ਬੋਲਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪਛਾਣਾ ਵੀ ਤਸਵੀਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

'ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸ਼ਖਸੀ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਏ ਬਿਨਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।' ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ।

'ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਸੰਬੰਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਦੀ ਸੁਮੇਲਤਾ ਦਾ ਸੰਜੋਰ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਕਈ ਦਿਨ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਸ਼ਖਸੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਬਖਸ਼ੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ (ਬਣਾਉਣੀ) ਸੂਝ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੇ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਲਾਬੀ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਅਤੇ ਬੋਲਾ ਨੇ ਚੰਗੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਾਂਗ, ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਹਿਮਦਿਲੀ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ, ਮਾਨਵੀ ਇਲਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਹੁਣ ਠੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸਵੇਰ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਵਿਸ਼ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਦੀ ਹੋਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਬੋਲਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਬੋਲੀ, 'ਬੋਲਾ! ਅਸੀਂ ਦੋਨਾਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ (ਬਣਾਉਣੀ) ਸੂਝ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹੋਣਗੇ। ਜਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਸਾਡੀ ਸਾਂਝ ਸਾਡੀ ਤਾਕਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਹੱਦ ਲਈ ਖਤਰਾ।

ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਤੇ ਬਣਾਉਣੀ ਸੂਝ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸਮਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਜਬ ਰਹੱਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਯੋਗ ਅਧਾਰਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਅੰਦਰ ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ

ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ

ਰੁੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਰੁੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ, ਸੁਹਾਵਣੀ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਰੁੱਤ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੁੱਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਰੰਗਤ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦਾ ਗੁਣਗਾਇਨ ਬੜੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਰਦੀ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੁੱਤ ਦੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨੱਢ ਦਾ ਦਬਾਅ ਘਟਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਮਿਜਾਜ਼ ਤੇ ਮੌਸਮੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ

ਡਾ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰੋਕ

ਕਾਰਨ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬਸੰਤ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਸਰਦੀ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨਵਾਂ ਲਿਬਾਸ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਿੜ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੌਰਿਹਰਦਾ ਮਹਿਕ ਉੱਠਦੀ ਹੈ।

ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਦੇਵੀ ਸਰਸਵਤੀ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਵੀਣਾ ਵਾਦਿਨੀ ਜਾਂ ਵੀਣਾ ਧਾਰਿਣੀ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਸਵਤੀ ਦੇਵੀ ਆਪਣੀ ਵੀਣਾ ਨਾਲ ਮਹਾਰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲਗਾ ਕੇ ਜੀਵਾਂ ਉੱਪਰ ਮਿਹਰ ਵਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੰਗ ਬਿਖੇਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਸਵਤੀ ਮਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਦੇ ਦਿਨ 'ਸਰਸਵਤੀ ਦਿਵਸ' ਵਜੋਂ ਵੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਅਧੀਨ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੌਲਣ ਤੇ ਵਿਗਸਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਿਕ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮਨ, ਇਕ ਚਿੱਤ, ਇਕ ਗਸ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਵੀਰ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿਵਸ ਇਸੇ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਲ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਰੂਪ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਲ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸਰਧਾਲੂ ਸੀ। ਨਿੰਡਰ, ਦਲੇਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਹਦੇ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਦੀ ਮਦਦਸਿ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਤਾਂ ਤਲਖ-ਕਲਾਮੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ। ਮਦਰਸੇ ਦੇ ਮੌਲਵੀ ਵੱਲੋਂ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਿਆਹਿਦ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮਨ, ਇਕ ਚਿੱਤ, ਇਕ ਗਸ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਲੈਣ ਦਾ ਵਤਵਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਵੀਰ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਨੂੰ 1741 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵੀਰ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਦਾ ਬੜਾ ਭਰਵਾਂ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਾ-ਆਉਂਦੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਸੰਤ, ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਚਾਨਣੀ ਪੱਖ ਦੀ ਪੰਚਮੀ ਨੂੰ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਰਾਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰੁੱਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਣ ਲਈ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਇਸੇ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੋਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਨੇਲ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀਵਾਲਾ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵੀ ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਿਨ ਸਤਿਕਾਰਪੂਰਵਕ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰੀ ਪੀਲੇ ਬਾਣੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸੋਨਾ ਪਰੋਭ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਤੁਹਾ ਵੀ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਵਸਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਕਈ ਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਪੀਲੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਤੁਝਾਨ ਪੰਜਾਬ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਮੌਸਮੀ ਤਿਉਹਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਪੀਲੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਲੇ ਪਕਵਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਗੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਫਸਲ ਪੂਰੇ ਜੋਠਨ ਨੂੰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੀਲੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਚੌਰਿਹਰਦੇ ਵਿੱਚ ਰੰਗਤ ਤੇ ਮਹਿਕ ਫੈਲਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਇਸ ਦਿਨ ਨਵਾਂ ਅੰਨ ਵੀ ਸ਼ੁੱਠ ਨੂੰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੁੱਖਦੇ ਹਨ। ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਣ ਲਈ ਪੱਤਰਾਂ ਉੱਡਾ ਕੇ ਪੁਲਾਸ ਪੁਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਡਦੀਆਂ ਪੱਤਰਾਂ ਨੱਚ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬੜਾ ਮਨਮੋਹਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਬਸੰਤੀ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕਿਸਾਨ, ਖਰਤੀ ਦਾ ਜਾਇਆ, ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸ਼ਲਾਮਤੀ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੈ, ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੀਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਬੱਝ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ, ਆਪਣੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜਾਈ

ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਰੰਗਤ ਵੀ ਫਿੱਕੀ ਪੈਂਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਹਨਤ-ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਰਤੀ, ਛੋਟਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਮਸੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਆਦਮੀ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਭਾਰੋਂ ਬੋਝ ਥੱਲੇ ਲਿਤਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਚਾਅ? ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸੀਮਤ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸਿਮਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਿਗਾਈ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਉਣਾ ਮੁਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਨੇ, ਬੁਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੇ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੇ, ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਆਤੰਕ ਨੇ, ਲੁੱਟਾਂ-ਧੋਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿੱਤ ਪੈਂਦੇ ਭਾਰਿਆਂ ਨੇ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੇ, ਯੁਵਾ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਾ ਵੱਸਣ ਦੇ ਵਧਦੇ ਰੁਝਾਨ ਆਦਿ ਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਯਤ